

**HOMILADORLIKDA TROMBOFILIYALARNING AKUSHERLIK
ASORATLARI RIVOJLANISHIDAGI PATOGENETIK AHAMIYATI**

Pardayeva Azizabonu Ulug'bek qizi

Samarqand davlat tibbiyot universiteti 3-kurs 308-guruh talabasi

Baratova Feruza Qutbiddin qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot universiteti 3-kurs 308-guruh talabasi

Uzoqova Oyjamol Narzullayevna

Samarqand Davlat Tibbiyot universiteti Gematologiya kafedrasi assistenti

Annotatsiya: Ushbu tezisda homiladorlikning asoratli kechishida irsiy va orttirilgan trombofiliyalarning tutgan o'rni tahlil qilingan. Tadqiqot davomida gemostaz tizimidagi buzilishlar, xususan, genetik mutatsiyalar va antifosfolipid sindromining preeklampsiya hamda erta tushish xavfiga ta'siri o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, trombofiliyani erta aniqlash va differensial davolash choralari akusherlik patologiyalarini sezilarli darajada kamaytirish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: Gematologiya, homiladorlik, trombofiliya, gemostaz, preeklampsiya, reproduktiv yo'qotishlar.

Mavzuning dolzarbligi: Zamonaviy akusherlik va gematologiyaning eng dolzarb muammolaridan biri — ona-yo'ldosh-homila tizimidagi gemodinamik buzilishlardir. So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tushuntirib bo'lmaydigan reproduktiv yo'qotishlar va og'ir preeklampsiya holatlarining 40% dan 75% gacha qismi irsiy yoki orttirilgan trombofiliyalar bilan bog'liq. Giperkoagulyatsiyaga moyillik yo'ldosh shakllanishi jarayonida trofoblastlar invaziyasining buzilishiga va xorion vorsinkalarida mikrotrombozlar paydo bo'lishiga olib keladi, bu esa homiladorlikni fojiali yakunlash xavfini tug'diradi.

Maqsad: Trombofiliya shakllarining homiladorlikning turli muddatlaridagi akusherlik asoratlari (erta tushish, preeklampsiya, yo'ldosh ko'chishi) bilan o'zaro bog'liqligini qiyosiy tahlil qilish va tashxislash algoritmini takomillashtirish.

Material va usullar: Retrospektiv va prospektiv tahlil doirasida anamnezida "reproduktiv yo'qotish sindromi" bo'lgan 60 nafar homilador ayol tekshirildi. Nazorat guruhi (n=20) fiziologik homilador ayollardan iborat edi. Laborator tekshiruvlar: genetik polimorfizmlar (Leiden mutatsiyasi, protrombin geni G20210A, MTHFR), antifosfolipid antitelalar (VA, kardiolipinga IgG/IgM) va gemostazning integral ko'rsatkichlari (D-dimer, agregatogramma).

Natijalar va muhokama: 1. Endotelial disfunktsiya va mikrotsirkulyatsiya buzilishi: Tadqiqotimiz shuni ko'rsatdiki, trombofiliya faqatgina tizimli giperkoagulyatsiya emas, balki endoteliyning mahalliy shikastlanishi orqali

ham namoyon bo'ladi. Genetik polimorfizmga ega ayollarda tomir devori antikoagulyant xususiyatini yo'qotadi, natijada yo'ldosh vorsinkalarida fibrinoid nekroz o'choqlari hosil bo'ladi. Bu mexanizm preeklampsianing klassik triadasi (shish, proteinuriya, gipertenziya) rivojlanishidan ancha avval boshlanishi aniqlandi.

2. Gemositologik ko'rsatkichlarning o'ziga xosligi: Trombofiliya fonida faqatgina D-dimer emas, balki trombositlarning spontan agregatsiyasi ham nazorat guruhiga nisbatan 1,8 barobar yuqori bo'ldi. Bu ko'rsatkich gemostaz tizimining "tayyor" tromboz holatida ekanligidan dalolat beradi. Ayniqsa, MTHFR mutatsiyasi bor bemorlarda gomotsistein miqdorining oshishi tomirlar endoteliysiga bevosita toksik ta'sir ko'rsatishi kuzatildi.

3. Davolash taktikasining natijalarga ta'siri: Tahlillar shuni ko'rsatdiki, faqatgina dezagregantlar (aspirin) qo'llash har doim ham kutilgan natijani bermaydi. Trombofiliyaning og'ir shakllarida (Leiden mutatsiyasi, AFS) past molekulyar geparinlarni (PMSG) homiladorlikning 6-8 haftasidan boshlab qo'llash, yo'ldosh ko'chishi xavfini 40% ga kamaytirish imkonini berdi. Bu esa "erta aralashuv" tamoyilining naqadar dolzarbligini isbotlaydi.

4. Homila rivojlanishining prognozi: Klinik kuzatuvlarimizga ko'ra, irsiy trombofiliyasi bor onalardan tug'ilgan chaqaloqlarda homila ichki gipoksiyasi asoratlari 22% holatda ko'proq uchradi. Bu esa gematologik nazorat nafaqat ona salomatligi, balki homilaning antenatal rivojlanishi uchun ham kritik ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa: Gematologik skrining, ayniqsa irsiy trombofiliyalarni aniqlash, xavf guruhidagi ayollarda homiladorlikni boshqarishning ajralmas qismi bo'lishi shart. Erta aniqlangan giperkoagulyatsiyani past molekulyar geparinlar va dezagregantlar bilan korreksiya qilish akusherlik asoratlarini 2,5-3 barobargacha kamaytirish va homiladorlikni muvaffaqiyatli yakunlash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Makatsariya A.D., Bitsadze V.O., Khizroeva D.Kh. "Thrombophilia and reproductive loss" // Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine. – 2023. (Gematologiya va akusherlik kesishmasidagi eng asosiy qo'llanmalardan biri).
2. Bates S.M., Middeldorp S., Rodger M., et al. "Guidance for the treatment and prevention of obstetric-associated venous thromboembolism" // American Society of Hematology (ASH). – 2024. (Gematologlarning xalqaro protokollari).
4. Sidelnikova V.M., Sukhikh G.T. "Miscarriage: a manual for clinicians". – 2021. (Erta tushish va gemostaz muammolari bo'yicha fundamental asar).
5. Grandone E., Villani M. "Hereditary Thrombophilia and Pregnancy Complications: A Review of the Literature" // Seminars in Thrombosis and Hemostasis. – 2022.

O'ZBEKISTON: ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOT MASALALARI

